

Pokretne knjižnice u Hrvatskoj : zbornik radova / 10. okrugli stol o pokretnim knjižnicama i 4. festival hrvatskih bibliobusa “Od kočije do suvremenog bibliobusa”, Karlovac, 15. travnja 2011. ; uredile Ljiljana Vugrinec, Ljiljana Črnjar, Frida Bišćan. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo ; Karlovac : Gradska knjižnica “Ivan Goran Kovačić”, 2012. 264 str. : ilustr. ; 24 cm. (Izdanja Hrvatskoga knjižničarskog društva, ISSN 1846-5544 ; knj. 56). ISBN 978-953-6001-82-8

Hrvatska knjižničarska literatura ne obiluje naslovima o pokretnim knjižnicama. To je, donekle, i začuđujuće jer je sredina osamdesetih godina prošloga stoljeća bez sumnje predstavljala “zlatno doba” hrvatskoga pokretnoga knjižničarstva. Nakon toga su uslijed ratnih te financijskih prilika uslijedili pad i stagnacija. No, zadnjih nekoliko godina te posebno gledajući prema budućnosti, čini nam se da stvari, zasigurno, kreću prema bolje, što dokazuje i ova publikacija objavljena povodom jubilarnoga, desetoga, okruglog stola o pokretnim knjižnicama popraćenog četvrtim festivalom hrvatskih bibliobusa. Naziv održane manifestacije “Od kočije do suvremenog bibliobusa” jasno ukazuje na dugu povijest i svijetlu tradiciju hrvatskoga pokretnoga knjižničarstva koju su djelatnici naših narodnih knjižnica, unatoč ne uvijek povoljnim okolnostima, uvijek težili još više unaprijediti.

Prvo poglavlje u zborniku naslovljeno “Bibliobusne službe u Hrvatskoj : povijesni razvoj i prikaz stanja” ujedno je i najopsežnije te broji 11 radova. Svi radovi u zborniku opremljeni su usporednim stvarnim naslovom na engleskom jeziku, sažecima i ključnim riječima na hrvatskom ili slovenskom te engleskom jeziku i bibliografijom. Zbornik sadrži i urednički predgovor na hrvatskom i engleskom jeziku. Prvo poglavlje zbornika započinje radom pod nazivom “Pokretne knjižnice u Hrvatskoj : pogled iz prošlosti u budućnost” autorica Ljiljane Črnjar i Ljiljane Vugrinec. Sva tri vida rada predstavljaju vrlo vrijedan doprinos hrvatskoj knjižničarskoj literaturi. Riječ je opregledu osnivanja bibliobusnih službi u Hrvatskoj od šezdesetih godina prošlog stoljeća do danas potkrijepljenom i brojčanim podacima, zatim o brojčanim podacima koji ilustriraju stanje pokretnih knjižnica u Hrvatskoj u 2010. godini te o

pregledu tema svih okruglih stolova o pokretnim knjižnicama, kao i ostvarenih rezultata. Pisanje sinteza nije nimalo jednostavno, no autorice su pokazale da izvrsno poznaju kako povijest tako i sadašnji trenutak razvoja hrvatskoga pokretnoga knjižničarstva, te su u radu napisanim jasnim i razumljivim stilom pružile prigodu svima zainteresiranima da se upoznaju s ključnim trenucima razvoja pokretnoga knjižničarstva kao nezaobilaznog dijela djelatnosti narodnih knjižnica u Hrvatskoj.

No, i čitatelji koji traže više pojedinosti o lokalnoj povijesti, sadašnjem trenutku te budućem razvoju bibliobuse službe u pojedinim dijelovima Hrvatske, zasigurno neće ostati zakinuti. U nastavku poglavlja slijedi deset radova koji detaljno prikazuju prilike koje su prethodile uvođenju bibliobusne službe, načinu na koji je ona bila financirana, što uključuje i nabavu vozila, tehnička obilježja vozila, vrste knjižničnih usluga koje su pružali bibliobusi, korisnike bibliobusa, njihova stajališta te planove za budućnost. Ilija Pejić i Željko Prohaska pisali su o povijesti bibliobusne službe Narodne knjižnice "Petar Preradović" Bjelovar. Dina Kraljić iznijela je prikaz povijesti lokalnih pokretnih knjižnica Međimurske županije kao i bibliobusne službe Knjižnice "Nikola Zrinski" Čakovec. Nataša Vojnović i Nikola Solomun prikazali su razvoj karlovačkih pokretnih knjižnica i bibliobusne službe Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić" Karlovac. Ljiljana Vugrinec bavi se bibliobusnom službom Knjižnice i čitaonice "Fran Galović" Koprivnica. Igor Kuzmić prikazuje bibliobusnu službu Gradske knjižnice "Franjo Marković" Križevci. Ljiljana Krpeljević i Andreja Grošel prikazale su razvoj pokretnih knjižnica u Osječko-baranjskoj županiji. Ljiljanja Črnjar piše o bibliobusnoj službi Gradske knjižnice Rijeka. Klaudija Ladan opisuje razvoj bibliobusne službe u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Nada Radman donosi prikaz razvoja bibliobusne službe Gradske knjižnice Zadar, a Đurđica Pugelnik prikazala je povijest bibliobusne službe Knjižnica grada Zagreba. I samo ovo nabranje ukazuje na opsežnost poduhvata urednica zbornika, Ljiljane Vugrinec, Ljiljane Črnjar i Fride Bišćan, koje su uspjele prikupiti radove koji u potpunosti dokumentiraju nastanak i razvoj bibliobusnih službi hrvatskih narodnih knjižnica. Autorice i autori preglednih radova iz pojedinih sredina ostvarili su vrijedan doprinos u dokumentiranju hrvatske knjižničarske povijesti na lokalnoj razini. Poglavlje, kao cjelina, zasigurno predstavlja najopsežniji i najdetaljniji uvid u nastanak i razvitak bibliobusnih službi hrvatskih narodnih knjižnica, po čemu ovaj zbornik zauzima iznimno značajno mjesto u hrvatskoj knjižničarskoj literaturi iz područja narodnoga knjižničarstva.

No, uvijek se treba uspoređivati i s drugima kako bi se bolje procijenili vlastiti dosezi, ali i nedostaci. Zbornik kroz tri inozemna izlaganja ispunjava i tu zadaću. Riječ je o izlaganjima slovenskih autorica: Andreje Žele iz Knjižnice Mirana Jarca iz Novog Mesta, Tjaše Mrgole Jukič iz Knjižnice Ivana Potrča Ptuj te Ksenije Trs iz Mariborske knjižnice. Sva tri rada predstavljaju iznimno vrijedan doprinos jer omogućuju hrvatskim čitateljima usporedbu s nama bliskom sredinom, s kojom dijelimo mnogo toga zajedničkoga, no s druge strane sredinom koja je, ipak, razvijenija te nam usporedba s njom može poslužiti kao poticaj za daljnji napredak. U tom smislu izdajamo rad "Slovenske potujoče knjižnice v številkah" Tjaše Mrgole Jukič koji nam nudi konkretne pokazatelje za usporedbu. Posebnost je zbornika što su tri rada slovenskih autorica objavljena na slovenskom jeziku.

Zbornik donosi i rad koji uključuje pogled na bibliobusnu službu iz perspektive korisnika. Ističemo kako se radi o vrlo suvremenom pristupu jer danas u žarištu pažnje i treba biti korisnik, za razliku od nekih prošlih vremena, kada je u knjižničarstvu ključni naglasak bio usmjeren, možda, nešto više prema samoj građi. Svjetlana Basara opisala je pozitivna iskustva suradnje osnovnoškolskih knjižnica OŠ Rečica i OŠ Mahično s bibliobusnom službom Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić" Karlovac. Time je neizravno ukazala i na velike probleme hrvatskoga školskoga knjižničarstva, posebice po pitanju nabave građe.

Slijedi poglavlje s pregledom tema, organizatora, mjesta održavanja, izlaganja, sudionika i zaključaka okruglih stolova o pokretnim knjižnicama u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1999. do 2011. Sažeto iskazani podaci o deset održanih okruglih stolova ukazuju na stalni napor županijskih matičnih narodnih knjižnica da zajedno s Hrvatskim knjižničarskim društvom, prvo Sekcijom za narodne knjižnice, a potom i Radnom grupom te konačno Komisijom za pokretne knjižnice, kao suorganizatorom, održe i unaprijede ovu značajnu manifestaciju.

Nakon toga slijedi prikaz nastanka i rada Komisije za pokretne knjižnice Hrvatskoga knjižničarskoga društva u razdoblju od 2001. do 2011. Prikaz može biti vrlo koristan ne samo knjižničarima iz narodnih knjižnica koji se bave pokretnim knjižničarstvom, nego svima koji u sklopu HKD-ovih stručnih tijela žele osnovati tijelo koje bi se bavilo određenim vidom knjižničarstva. Opravdano je ukazano na važnost zajedničkog djelovanja kroz stručnu udrugu u smislu međusobnog upoznavanja, povezivanja i usklađenog djelovanja u cilju razvoja, u ovom slučaju, pokretnoga knjižničarstva.

Zbornik zaključuju vrlo korisni dodaci u kojima su izneseni statistički podaci koji tablično prikazuju stanje bibliobusnih službi u Hrvatskoj u 2010. godini kao i, također, tablični prikaz stajališta bibliobusa u Hrvatskoj u 2010. i 2011. Navedeni dodaci daju dodatnu vrijednost zborniku kao najcjelovitijoj objavljenoj publikaciji hrvatske knjižničarske literature s temom pokretnih knjižnica.

Moramo istaknuti da zbornik sadrži i brojne fotografije hrvatskih bibliobusa, pretežito u boji, od kojih one starije, crno-bijele, već bude i nostalgiju za nekim prošlim vremenima.

Zaključujemo kako ovaj zbornik ispunjava veliku prazninu koja je postojala u hrvatskoj knjižničarskoj literaturi. Narodne knjižnice kao vrsta knjižnica koje pružaju usluge najširoj javnosti trebale bi biti dostupne svakom građaninu. Zemljopisna obilježja Hrvatske, izolirano stanovništvo u malim zajednicama u gorskim krajevima, na otocima i drugim ruralnim područjima, obvezuju hrvatski knjižnični sustav na osmišljeni razvoj pokretnoga knjižničarstva. Zbornik koji oslikava prošlost i budućnost pokretnih knjižnica u Hrvatskoj velik je korak u tom smjeru.

Ana Barbarić